

mladostno energijo na tretjo generacijo, od njih pa dobiva modre nasvete in pristno veselje. Z nagradami se lahko pohvalijo tudi v Medgeneracijskem društvu za kakovostno starost Laško, kjer so štiri prostovoljke prejele nagrado Plemenito zrelo srce za nasmeh mlajših. Gospe, Terezija Škoberne, Marjeta Dremelj, Marica Lesjak in Zlata Strel, so prostovoljke že vrsto let in vsaka na svoj način daje del sebe mlajši generaciji, ki še kako potrebuje tople nasmeh babic. Tako je tudi širša javnost prepoznala plemenito delo, ki ga opravljajo prostovoljci.

V lanskem letu sta k Zvezi medgeneracijskih društev pristopili dve novi društvi. Prvo je Medgeneracijsko društvo za kakovostno starost Vojnik, ki deluje že nekaj let. Večji del dejavnosti pa predstavljajo medgeneracijske skupine v Špesovem domu Vojnik. Skupine skrbijo za večjo kvaliteto življenja stanovalcev doma. Drugo, povsem sveže pa je Medgeneracijsko društvo Loški Potok, kjer so se v letu 2010 veliko izobraževali pod okriljem Inštituta Antona Trstenjaka. Tako danes deluje več skupin, posebej pa so ponosni na zunanjo skupino, ki se tako kot ostale skupine dobiva v Domu starejših Loški Potok.

Prvi dve številki biltena sta bili črno-beli, v letu 2011 pa smo izdali barvni bilten, ki še na lepši način prikaže toplino prostovoljcev, ki delajo z vsemi tremi generacijami. Zadnji dve leti je Zvezo zelo uspešno in strokovno vodila mag. Majda Vrh iz Medgeneracijskega društva za kakovostno starost Ribnica, v lanskem letu pa je predsedovanje Zvezi prevzelo Medgeneracijsko društvo za kakovostno starost Ljubljana s predsednico Matejo Zabukovec. V lanskem letu so v skoraj vseh krajih, kjer deluje Zveza, začeli potekati tečaji za preprečevanje padcev v starosti. Na tak način so se v aktivnosti društev vključili novi ljudje, ki so se po končanih tečajih v veliki meri vključili v medgeneracijske skupine. Ker se zavedamo problematike staranja in ker radi delamo z ljudmi, se veselimo nove številke biltena Med nami!

Klemen Jerinc

Inštitut Antona Trstenjaka (Relais Plus, 2010). Poklicni priročnik za nudenje pomoči zapuščenim starostnikom. GIP FIPAG (Relais Plus, 2011). Evropski poklicni priročnik in priročnik za usposabljanje za nudenje pomoči zapuščenim starostnikom.

POKLICNI PRIROČNIK ZA NUDENJE POMOČI ZAPUŠČENIM STAROSTNIKOM

V okviru projektov Leonardo da Vinci je Inštitut Antona Trstenjaka od 1. oktobra 2009 do 31. januarja 2012 sodeloval v transnacionalnem partnerskem projektu Relais Plus. Cilj projekta je bil prenos in dopolnjevanje pripomočkov in programov za usposabljanje izvajalcev, ki nudijo pomoč zapuščenim otrokom, mladostnikom in starostnikom. Izhodiščini priročniki in programi so nastali pet let prej med projektom Relais 1, v katerem so sodelovale ustrezne ustanove iz Francije, Italije in Romunije. V projektu Relais Plus sta kot »stari, izkušeni« partnerici sodelovali Francija in Romunija, nove partnerice pa so bile Grčija, Latvija in Slovenija, deloma tudi Nemčija in Norveška. Partnerice v projektu Relais Plus izdelkov projekta niso samo prevedle, ampak so na osnovi obstoječega stanja v posamezni državi po že preizkušeni skupni metodologiji pripravile štiri lastne dokumente: popis stanja in diagnozo potreb na področju usposabljanja izvajalcev nudenja pomoči zapuščenim otrokom, mladostnikom in starostnikom ter tri poklicne priročnike za nudenje pomoči tem trem ciljnim skupinam. Na osnovi nacionalnih priročnikov so ekspertne skupine v Franciji in Romuniji pripravile evropske poklicne priročnike in priročnike za usposabljanje izvajalcev, ki nudijo pomoč zapuščenim. Za pripravo evropskega priročnika za starostnike je bila zadolžena GIP FIPAG – akademija v Grenoblu, ki se ukvarja zlasti z nadaljnjim poklicnim usposabljanjem, z njegovim načrtovanjem in izvajanjem.

Zasnova obeh priročnikov - nacionalnega in evropskega - je enaka: jedrni del priročnika

s fino mrežo pokriva in razvršča dejavnosti, dela in naloge ter ukrepe, ki jih izvajalci vsakodnevno opravljajo med nudenjem pomoči starostniku. Poleg tega priročnik vključuje tudi širši kontekst nudenja pomoči: mreža pokriva namreč tudi okoliščine nudenja pomoči in kritične točke.

Osnovno, vertikalno razdelitev dejavnosti predstavlja tako imenovanih osem **funkcij**: sprejem in poslušanje, identifikacija potreb, pomoč pri vsakdanjem življenju, komunikacija, spremljanje, varovanje in zaščita, socializacija in animacija ter profesionalizacija.

Vsaka izmed omenjenih osmih funkcij je nato podrobneje razčlenjena na vrsto posameznih dejavnosti, ki jih mora biti izvajalec pomoči sposoben opravljati, če želi uresničiti to, kar uporabnik potrebuje. Posamezne dejavnosti so v naslednjem koraku podrobneje opredeljene z dejanji/ukrepi, s pomočjo katerih izvajalec izvaja posamezne dejavnosti.

Na primer:

Funkcijo »sprejem in poslušanje« lahko socialni pomočnik uresničuje tako, da s starostnikom vzpostavi osebni odnos (**dejavnost**), kar lahko doseže med drugim tudi s tem, da se takoj na začetku predstavi (**način uresničevanja** – dejanje). V predzadnjem navpičnem razdelku so obdelani pogoji in **okoliščine nudenja pomoči**. Ti vključujejo položaj in stanje osebe, ki ji pomoč nudimo, čas in kraj nudenja pomoči, usposobljenost izvajalca pomoči in delež njegove odgovornosti. Zadnji, vendar ne najmanj pomemben razdelek obsega **kritične točke**, se pravi vse tisto, kar lahko, če se pojavi, spremeni nudenje pomoči v njegovo nasprotje. Kritične točke so tu zato, da se izvajalec pomoči lahko nanje pripravi, to pomeni, da se usposobi, kako se nanje učinkovito odzvati ali se jim sploh izogniti. Kritične točke se pojavljajo bodisi na strani izvajalca pomoči, bodisi pri starostniku ali njegovih svojcih, bodisi v okoliščinah v najširšem smislu.

Oblikovno sta torej oba poklicna priročnika zasnovana enako: osrednji del predstavlja mreža s petimi stolpci:

- Funkcija
- Dejavnost
- Načini uresničevanja
- Okoliščine uresničevanja
- Kritične točke

Nizanje dejavnosti, načinov njihovega uresničevanja, okoliščine, v katerih se posameznik med nudenjem pomoči nahaja, in kritičnih točk v okviru posameznih funkcij omogoča branje priročnika v dveh smereh: vodoravno in navpično. Vodoravno branje omogoča vpogled v posamezne funkcije in z njo povezane dejavnosti, okoliščine in kritične točke; navpično branje pa ponuja nabor funkcij, dejavnosti, načinov in okoliščin njihovega uresničevanja in možnih kritičnih točk.

Primerjava med nacionalnim in evropskim priročnikom pokaže, da je evropski poklicni priročnik izčrpnější, saj je sinteza več nacionalnih priročnikov, poleg tega pa med okoliščine uresničevanja vključuje tudi delovne pogoje ter zakonske in etične norme, kritične točke pa razvršča glede na to, s kom ali s čim so povezane: s starostnikom in njegovo socialno mrežo, s strokovnimi delavci in sodelavci, z organizacijo dela ipd.

Drugi del evropskega priročnika je priročnik za poklicno usposabljanje izvajalcev nudenja pomoči zapuščenim starostnikom. Priročnik izhaja iz prvega dela, se pravi iz poklicnega priročnika, tako da so tudi zanj izhodišče funkcije pomoči, ki jih mora biti izvajalec sposoben uresničevati med nudenjem pomoči. Cilj priročnika je torej izpostaviti razvijanje kompetenc, ki jih izvajalci pomoči potrebujejo pri svojem delu. Tudi v tem priročniku si v posameznih stolpcih sledita najprej funkcija in dejavnost, znotraj le-teh pa za dejavnosti predvidena znanja, ki obsegajo spretnosti/veščine, vedenja in značajske lastnosti, ki naj bi jih izvajalec imel.

V zadnjem šestem stolpcu pa so navedeni viri, primerni za usposabljanje.

- Funkcija
- Dejavnost
- Znanja (se deli na tri stolpce)
 - Spretnosti
 - Védenja
 - Znati biti
- Viri

Navpični in vodoravni preplet vseh treh priročnikov, ki se ne le formalno, temveč tudi vsebinsko precej prekrivajo, izpostavlja bistvena torišča socialnega dela, povezanega s starostniki, in nekatera ključna vozlišča nudenja pomoči. Sem spadajo: varnost in zaupnost; sodelovanje, ki presega odnos starostnik – pomočnik, sega na strani starostnika v njegovo ožjo in širšo socialno mrežo, na strani pomočnika pa v njegovo ožje in širše strokovno in institucionalno okolje. Vsi trije priročniki poudarjajo medgeneracijsko sodelovanje in njegove prednosti ter pomen aktiviranja in usposabljanja prostovoljcev. Močno poudarjeni so analiza in hierarhizacija starostnikovih potreb in želja, upoštevanje starostnikove stopnje samostojnosti, njegovo dejavno sodelovanje, svobodo njegovega odločanja, kar vse pripomore h krepitvi in ohranjanju starostnikovega dostojanstva.

Posebej je razčlenjena komunikacija na dveh ravneh: kot osnova za odnos med uporabnikom in pomočnikom ter kot dejavnost, ki zagotavlja pretok informacij med vsemi udeleženci, ki sodelujejo v odnosu pomoči.

Pogosto sta omenjena in podčrtana tudi etičnost pomočnikovega ravnanja in spoštovanje sprejetih protokolov. Veliko pozornosti je posvečene tudi zlorabam in trpinčenju starostnikov.

Zadnja izmed funkcij v vseh priročnikih je profesionalizacija izvajalcev pomoči. Poudarjena je njihova samorefleksija. Ta zagotavlja dvojce: vodi k boljše opravljenemu delu in opozarja na stres in frustracije, v katerih se izvajalec pomoči

lahko znajde. Zavedanje tega pa je najboljša pot za preprečevanje poklicnega izgorevanja. Podčrtana je tudi potreba po stalnem strokovnem usposabljanju, njegovem načrtovanju in načrtovanju poklicne poti.

Evropski priročnik za poklicno usposabljanje v preglednici védenj omenja etiko, filozofijo, gerontologijo, biologijo, medicino, higieno, psihologijo, antropologijo, pravo in deontologijo, komunikacijo in uporabo IKT. V istem priročniku so viri za usposabljanje razdeljeni v tri skupine: tiskani, multimedijški in človeški.

V teh dveh (ali bolje: treh) priročnikih gre torej za tri postavke, ki pokrivajo nudenje pomoči in pomoč starostnikom kot gosta, fina mreža, ki skuša zajeti vse, kar izraz »pomagati starostnikom« pomeni: izvajalca pomoči, njegovo kompetentno ravnanje, starostnika z njegovimi potrebami, pričakovanji, zmožnostmi in odzivi, njun medsebojni sodelovalni odnos, njun strokovni in socialni kontekst; pasti, v katere se njun odnos lahko ujame, in poti iz njih. Evropski priročnik za usposabljanje dodatno kaže poti k pridobivanju in razvijanju kompetenc, ki jih socialni pomočniki / izvajalci pomoči pri svojem delu potrebujejo. Gre za kompetence in poti do njih, in to za kompetence, ki so umeščene v kontekst ved in znanosti, osebnostnih lastnosti pomočnika in razpoložljivih virov.

Glede na naravo vseh treh priročnikov bi bilo zanje morda ustrezneje uporabiti izraz »bele knjige« za nudenje pomoči zapuščenim starostnikom; zlasti zato, ker so bili med projektom Relais Plus evropski priročniki (za otroke, mladostnike in starostnike) izhodišče za pripravo modularnih programov za začetno usposabljanje iskalcev zaposlitve za nudenje pomoči ogroženim skupinam in modularnim programom za nadaljevalno usposabljanje zaposlenih v socialnih poklicih. Oba programa sta pripravljena in dostopna tudi v slovenskem prostoru.

Marijana Štrbenk